סח: איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

אביי ביצים מוזרות. דשרו בתחילה כדתמרינן בתלו טריפות (חולין דף סד:) ביצים מחזרות נפש היפה תתכלס וליכא למימר לא מצא ביצים מחזרות ילך לביתו ויקח דביצים מחזרות שכיחי טובא הלכך אפילו כי לא מצא שרי: **מקום** שרגילין להעלות שכר כתף למעות לבהמה מעלין כו' רשב"ג אומר כו'. כך כתוב בתוספתא (פ"ה ע"ב) וכן גרס בקונטרס אבל ברוב ספרים גרסינן כתר לבהמה מעלין ולהעלות ולדות בשכר עמלו ומזונו מעלין ומצינו למימר דרשב"ג לא פליג אלא מרישא כדתמר במילתיה דאין נותן לו שכר כתף למעות אבל אפיפא למקום שנהגו להעלות ולדות בשכר לא פליג אי נמי כל שכן דפליג בסיפא דהא אמאי איצטריך מ"ק למיתני סיפא כיון דתנא רישא אלא איצטריך לאשמועינן שלא תאמר מנהג חמור כ"כ שמעלין ולדות בשכר יכול לשנות אם כן לרשב"ג דיכול לשנות כרישא כ"ש בסיפא [א] וי"מ גרים מקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות מעלין לבהמה מעלין להעלות ולדות כו' [ב] פי' אם היו פירות כבר מונחין בחצר המקבל מעלה לו פירות כשער שבשוק ומעלה עליהם שכר כתף שהיו צריכין להביא פירות מביתו של הנותן לביתו של מקבל כדתניא היו פירות מופקדין אצלו מעלה לו במעות: **ורשב"ג** לא בעי שכר עמלו ומזונו. פשיטא דשכר מזונו בעי למיתב דהיאך יהיו גללים שכר מזונו אלא מעמלו גרידא פריך דאפילו עם אמו הרבה פעמים צריך שכר כתף: **הא** איבא גללים. ובפרק אלו מציאות (לעיל דף מ.) גבי שה דאבידה פריך ואימא לאחויי גללים ומשני דסתם גללים מפקר להו התם לכ"ע מחיל להו בשביל השבת קרן אבל הכא דצריך ליתן שכר רוצה הוא לחיות פטור ע"י גללים:

אי פלגא באגר תרי תילתי בהפסד תרי תילתי באגר. כך גרס בקונטרס ולגירסא זו קאי רישא אנותן וסיפא ארב עילים המקבל ואי גרסינן פלגא באגר תרי תילתי בהפסד ואי פלגא בהפסד תילתא באגר אז קאי הכל אנותן ואי גרסינן פלגא באגר תילתא בהפסד ואי פלגא בהפסד תרי תילתי באגר אז קאי הכל ארב עילים [ג] וקשה וכי שוטה הנותן לעשות כזה למקבל ולתלות בדעתו דכשירלה הפסד יאמר אני רוצה פלגא באגר ועליך תרי תילתי בהפסד ואם ירצה ריוח יאמר אני רוצה פלגא הפסד ושני שלישי ריוח והרי כאילו התנה שמקבל הנותן עליו שלשה באגר ושני תילתא בהפסד ויש לומר דשמא זמן אחד קבוע להם שתוך אותו זמן יכרר רב עילים איזה מהם שירצה אי נמי רבא היה תמיה על לשון השער דאי פלגא באגר הוה לו לכתוב תרי תילתי בהפסד כו' וי"ח גרס נפק עלייהו שטרא דכתב ביה פלגא באגר והפסד ולא גרס ופלגא בהפסד וכן רגילו משולם והשתא מדקדק דעל כרחך האי פלגא דכתב בשטר לא קאי אלא אבאגר ולא אהפסד דהא כיון דפלגא באגר בעינן תרי תילתי בהפסד דאי פלגא קאי נמי אהפסד אם כן הוה בעינן תרי תילתי באגר אלא ודאי האי שטרא הכי קאמר פלגא באגר ותרי תילתי בהפסד: אלא

אמר אביי [א]כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה וצריכא דאי תנא חנוני חנוני הוא דסגי ליה כפועל בטל משום דלא נפיש טרחיה אבל מעות ליקח בהן פירות (ב) דנפיש טרחיה אימא לא סגי ליה כפועל בטל ואי תנא מעות ליקח בהן פירות הוה אמינא התם הוא דבעי כפועל בטל משום דנפיש טרחיה אבל חנוני דלא נפיש טרחיה אימא סגי ליה במשהו בעלמא דאפילו לא טבל עמו אלא בציר ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחת זהו שכרו צריכא: (במה עיזי ותרנגולין מעלין סימן) תנו רבנן במה הוא שכרו בין מרובה ובין מועט דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר אפילו לא טבל עמו אלא בציר ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחת זהו שכרו ר' שמעון בן יוחאי אומר נותן לו שכרו משלם תנו רבנן אין שמין לא את העזים ולא את הרחלים ולא כל דבר שאינו עושה ואוכל למחצה ר' יוסי ברבי יהודה אומר שמין את העזים מפני שחולבות ואת הרחלים מפני שגוזזות ושוטפות ומורטות ואת התרנגולת מפני שהיא עושה ואוכלת ותנא קמא גיזה וחלב לא ספק לשכר עמלו ומזונו בגיזה וחלב כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בנסיובי ותותרי תנא קמא סבר לה כר' שמעון בן יוחי דאמר נותן לו שכרו משלם ר' יוסי ברבי יהודה סבר לה כאבוה דאמר אפילו לא טבל עמו אלא בציר ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחת זהו שכרו תנו רבנן [ב]משכרת אשה לחברתה תרנגולת בשני אפרוחין אשה שאמרה לחברתה תרנגולת שלי וביצים שליבי ואני ואת נחלוק באפרוחין רבי יהודה מתיר רבי שמעון אוסר ורבי יהודה לא בעי שכר עמלו ומזונו איכא ביצים מוזרות תנו רבנן [ג]מקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות לבהמה מעלין ואין משגין ממנהג המדינה רבן שמעון בן גמליאל אומר [ד]שמין עגל עם אמו וסיח עם אמו ואפילו במקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות ורשב"ג לא בעי שכר עמלו ומזונו איכא גללים ואידך [ה]גללים אפקורי מפקיר להו: אמר רב נחמן הלכה כרבי יהודה והלכה כרבי יוסי ברבי יהודה והלכה כרבן שמעון בן גמליאל בני רב עיליש נפק עלייהו ההוא שטרא דהוה כתיב ביה פלגא באגר פלגא בהפסד אמר רבא רב עיליש [ה]גברא רבה הוא ואיסורא לאינשי לא הוי ספי [ו]מה נפשך אי פלגא באגר תרי תילתי בהפסד אי

אמר אביי כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה. אם היה נגר או נפח כמה אדם רוצה ליטול לבטל ממלאכה כבידה כזו ולעשות מלאכה קלה: ר' יהודה מיקל טפי מדר' מאיר דר' מאיר בעי שיפסוק לשוס שכר ומיהו בכל מה שיאות לקבל עליו בשכרו בין רב בין מעט הא קבל עליה ורבי יהודה לא בעי שיפסוק לשוס שכר אלא יטבול עמו בציר כאחד מן השוק: **גרוגרת.** תאנה יבשה: **משנה.** כפועל בטל: **ולא כל דבר שאינו עושה ואוכל.** אבל עושה ואוכל כגון פרה החורשת וחמור הטוענת משאוי פעולתן הוא שכר עמל ומזון: **ושוטפות.** כשעוברין בנהר המים שוטפין מן הגזה והוא מוטלה: **ומורטות.** כשעוברות בין הקוצים: **ותנא קמא גיזה וחלב לא ספק בשכר עמלו ומזונו.** בתמיה. וכי גיזה של רחלים וחלב העזים אינו מספיק לשכר עמל ומזון: **בגיזה וחלב כ"ע לא פליגי.** אם נאות בעל הבהמה שלא לחלוק בהן: **בנסיובי.** מי פסולת הבגד שקורין מסג"ת: **ותותרי.** שטיפת ומריטת הרחלים. מותרי תרגום של נוסרין דנתרי ע"י שטיפה ומריטה: **משכרת אשה לחברתה תרנגולת בשני אפרוחין.** לשנה: **אשה שאמרה כו'.** אשה שיש לה תרנגולת מותרת לומר לבעלת הביצים בלשון שכירות תני לי ביצים ואושיב תרנגולת עליהם ואטרח באפרוחים ואטול שני אפרוחים בשכרי. אבל בלשון חלוקה פליגי בה וקאסר רבי שמעון דכל לשון חלוקה עסקא היא וקרובה להפסד כשכר וכיון דאחריות תני ביצים עליה אשתכח פלגא מזה אבל בלשון שכירות אין אחריות הביצים על בעלת התרנגולת: **איכא ביצים מוזרות.** שאינן קולטות אפרוח ונוטלתן בשכרה והן מותרות בתחילה דאמרינן בשחיטת חולין (חולין ד' פד:) ביצים מוחרות נפש היפה תתכלס. ור' יהודה לטעמיה דאמר אפילו טבל עמו בציר זהו שכרו ור' שמעון לטעמיה דאמר נוטל שכרו משלם: ה"ג **מקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות לבהמה מעלין.** מקום שנהגו שהשה עגלים וסייחים קטנים לאמלה לאכילו נותן לו מעות בשכר שמוליאן ומכניסן על כתיפו מעלין: **עם אמו.** דליכא טרחא לאפוקי ולעיולי לפי שנמשך אחר אמו ובלא עמל ומזון כי אמו עושה ואוכלת ואין צריך להעלות לו שכר כתף: **ואפילו במקום שנהגו להעלות.** לעגלים וסייחים הישמוין לבדם: **ברבי יהודה.** בטבל עמו בציר: **ברבי יוסי ברבי יהודה.** בנסיובי ותותרי: **נפק עלייהו שטרא.** שקיבל אביהם עסקא פלגא באגר ופלגא בהפסד: **לא הוי ספי.** לא היה מאכיל רבית לבעל הבית דאי קבל עליה הכי ריבתא הוא דקטרח בפלגא דפקדון משום פלגא דמלוה אלא ודאי שטרא הכי מפרש: לישנא שקיבל עליו אחו מהם שילה: **אי פלגא.** יקבל הנותן באגרא יקבל עליו אחריות ההפסד יותר ממחצית כגון תרי תילתי דהשתא ליכא רבית דהשתא ליכא אלא תילתא מלוה דלא קבל עליה רב עילים אלא תילתא באחריותו ושקיבל פלגא באגרא והוה מאי דשקיל באגרא טפי מתילתא שכר עמלו לטורח שהוא עוסק בשני שלישי פקדון: אי

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ה מהל' מלוה ולוה הלכה ט ופ"ו מהלכות שותפין הלכה ב ופ"ח הלכה ח סמג לאוין קלו טור שי"ע י"ד סי' קצז סעיף ב:

סג ב מיי' פ"ח מהלכות מלוה הלכה יד:

סד ג מיי' פ"ח מהלכות שותפין הלכה ד סמג עשין פב טושי"ע י"ד סי' קצז סעיף בח:

סה ד מיי' שם הלכה ג דלא מרשב"ג ע"ש בכ"מ:

סו ה ו מיי' שם ס"ו הלכה ג ועיין בהשגות ובכ"מ סמג שם טושי"ע י"ד סי' קצז סעיף ד ופסיף בח:

מוסף רש"י

כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה. כמה אדם רוצה ליטול ולעשות משכרו ליטול ממלאכה זו בכדה שהוא עוסק בה ולעשות במלאכה קלה מזו, הכל לפי מיגר המלאכה ורוחני שכר, יש מלאכה שעוסקה קל ושכרה רב אי מיגר. (לעיל לא:) אם היה נוקב מרגליות שעבודתה טוחה לעשות ושכרו מרובה, אם לומר לו טול כך וכך ותבטל היום ממלאכה, אינו פוסק משכרו אלא דבר מועט, שהרי טוחה אין בה עוכרת, ואי מלאכה קשה היא כמו נגר, אם אומר לו אתה טול עכשיו שלשה זוזים טול זו והבטל היום מלאכתה מלאכה ישנה מלאכה קלה זו, נותן לו להבטל ולינטול זו, והכא נמי כי הוה אגרא יהיב ליה שהרי מבטלו ממלאכתו, ומגלה אגרא לא יהיב ליה שהרי אינו עוסק במלאכה קשה אלא (בכורות כט:). שמין עגל עם אמו. ואין צריך ליתן שכר עמל ומזון לעגל אלא לאם (לקמן מח:).

מסורת הש"ס

(ב) (לקמן מט:), ג) לעיל מ. [כ"ק מח.].

הגהות הב"ח

(ב) גב' דנפיש טרחיה. נ"ל עיין בנ"ב דף קמד ע"ח:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה מקום. וכ"ת גרים כו'. נ"ב וכ"ה ביתפת מ"ר"ף והמ"ם וש"ם: [ב] שם פ' אם כו'. נ"ב פ' בתוספת הרא"ש דלטוכת הנותן אבל הטוב פ' לטוכת המקבל יעוד פ' הטוב דשכר כתף מה שמוליך המקבל בכל פעם למכור בשוק ונתן למקבל וכ"כ בש"ע (ועמ"ש רבינו ביו"ד סי' קע"ו ס"ק מ"ד): [ג] שם ד"ה אי. ובקה כו'. נ"ב אבל דעת הרמב"ם וש"ע כן הוא דהבריהם הוא ביד המקבל ולא בהתאי"ד שהבריהם ביד הנותן וברש"י ק"ל כ' ד"ה מד עסקא כו' וכ"כ הרי"ף והמ"ם שם וש"ם ולא הבריהם של המב"ם שב' לשיקף פלגא באגר כו' ויביב הפוסקים הסמיכו לרש"י ומהמ"ם אלא עסקא פלגא כו' והרמ"ם פ' כתן שכירות הילך כתוב בשבר אם כתוב ביהיב מרי עסקא למקבל פלגא באגר ובהפסד לא הבריהם לנותן ולא כתוב למקבל פלגא כו' למקבל (וש"ם בפ"ק י"ז):

לעזי רש"י

משג"א [מישג"א]. נסיוב החלב.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com